

Sanejament públic i impost de societats a debat

La pandèmia ha passat factura a les finances públiques a la majoria de països del món. Segons les estimacions de l'FMI, des de l'inici de la crisi, s'han dut a terme mesures fiscals per valor de 16 bilions de dòlars, la qual cosa ha triplicat la dimensió del dèficit públic a escala mundial gairebé fins a l'11% del PIB (al final del 2020). Per la seva banda, la ràtio de deute públic ja voreja el 100% del PIB en l'agregat global, i s'espera que es mantingui prop d'aquests nivells en els propers anys (vegeu el primer gràfic).

Una reducció substancial dels elevats nivells de deute públic requerirà, d'una banda, majors taxes de creixement econòmic.¹ En aquest sentit, a nombrosos països, la política econòmica ha començat a treballar per fomentar canvis de caràcter estructural i amb un impacte a mitjà i a llarg termini sobre la competitivitat i, per tant, sobre el creixement potencial. Aquest és, per exemple, el cas del fons de recuperació impulsat per la UE, el Next Generation EU.

D'altra banda, i malgrat que, mentre la recuperació no es consolidi, és poc probable que els governs facin un gir abrupte de la política fiscal, el debat sobre el sanejament de les finances públiques va guanyant força a molts països i a moltes institucions internacionals.² Atesa la dificultat que els governs tenen per ajustar la despesa pública (de fet, l'emergència sanitària i les tendències de fons, com l'envelliment, pressionen en sentit contrari), les propostes han posat el focus en els ingressos, principalment en pujades i en canvis en els impostos a les rendes altes i, sobretot, a les empreses. Aquestes polítiques també busquen alleujar els elevats nivells de desigualtat que ha pogut ocasionar la pandèmia i que podrien emergir en el futur.³

En la resta d'aquest article, ens centrarem en les principals propostes recaptatòries sobre les empreses, amb una atenció especial a les grans multinacionals.

Quines són les propostes que hi ha damunt la taula?

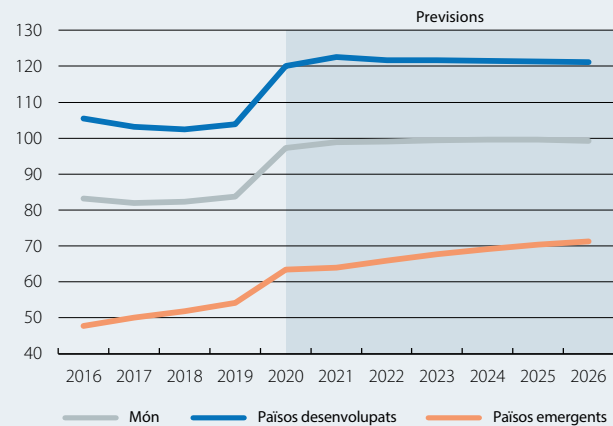
En les reunions de primavera, l'FMI va proposar un impost extra sobre els beneficis (*excess profit*), que incidiria, de forma temporal, sobre les empreses que, durant la pandèmia, no s'han vist afectades negativament o

1. En termes comptables, es necessita un major creixement econòmic en termes nominals, que superi el cost de finançament del deute.

2. Que les condicions financeres siguin favorables, gràcies, en gran part, a les mesures dels bancs centrals, també fa menys urgent la necessitat de canviar la direcció de la política fiscal.

3. Vegeu el [Monitor de desigualtat de CaixaBank \(https://inequality-tracker.caixabankresearch.com/\)](https://inequality-tracker.caixabankresearch.com/), on s'observa un increment elevat en la desigualtat abans de les transferències públiques. Després de les transferències, aquest increment s'alleuja de manera notable en el cas d'Espanya.

Global: deute públic (% del PIB)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'FMI Fiscal Monitor (abril del 2021).

que, fins i tot, n'han sortit àmpliament beneficiades (per exemple, el sector tecnològic o el farmacèutic). Aquestes mesures extraordinàries van ser implementades als EUA i al Regne Unit en els anys posteriors a les dues guerres mundials.⁴

Per països, el Regne Unit ha estat el primer a proposar un programa d'ajust fiscal gradual a mitjà termini, amb una estratègia que manté els ajuts socials a curt termini però que incorpora polítiques d'austeritat un cop superada la pandèmia. Entre les principals mesures impositives, destaca la pujada de l'impost de societats del 19% al 25% a partir del 2023, un ajust que, segons les estimacions del Govern, permetria incrementar els ingressos tributaris al voltant d'1 p. p. del PIB.

Als EUA, la Casa Blanca ha proposat dos nous i ambiciosos plans fiscals amb desemborsaments en infraestructures i en despesa social (*The American Jobs Plan* i *The American Families Plan*) en els propers 10 anys, que espera finançar amb importants pujades impositives a les grans corporacions i a les rendes altes. En el cas dels impostos de societats, les principals línies que proposa l'actual Administració són, en primer lloc, un increment del tipus de societats del 21% actual al 28%. Un augment notable, però que se situa clarament per sota del nivell existent abans de la forta retallada promoguda per l'Administració Trump el 2017.⁵ En segon lloc, suggereixen augmentar i modificar dos impostos concebuts per minimitzar el problema del trasllat de beneficis de les multinacionals nord-americanes a territoris de baixa tributació (*profit shifting*, en an-

4. En l'àmbit de les rendes altes, l'FMI ha proposat la creació d'un impost de «solidaritat» també de caràcter temporal.

5. Amb la *Tax and Jobs Act 2017* es va retallar l'impost de societats del 35% al 21%.

glès).⁶ Finalment, proposen aplicar un impost mínim del 15% sobre els beneficis comptables (amb alguns ajustos) de les empreses amb més de 2.000 milions de dòlars de beneficis.⁷

El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència presentat pel Govern espanyol a la Comissió Europea també preveu una tributació mínima del 15%, així com un possible augment en l'impost de societats, amb una atenció especial a l'economia digital.⁸ En aquest sentit, la UE presentarà, aquest mateix 2T, una proposta per a la taxa digital a nivell europeu, dirigida a reforçar el pagament d'impostos de les grans tecnològiques i que es podria començar a aplicar el 2023.

Noves propostes impositives sobre les multinacionals

Un dels elements que apareix de manera recurrent a la majoria de propostes nacionals és la dificultat de gravar les grans multinacionals. S'estima que aquestes corporacions eviten, anualment, al voltant de 650.000 milions de dòlars en impostos (vegeu el segon gràfic).⁹

Al llarg de les últimes dècades, nombrosos organismes han presentat, sense prou èxit, múltiples propostes per canviar les normes internacionals impositives. Recentment, però, una d'elles ha guanyat força.¹⁰ Es tracta d'una versió revisada de la iniciativa llançada per l'OCDE sota el seu programa BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), que, com aquesta, té dos elements principals. El primer, un impost mínim global acordat a nivell internacional, impulsat recentment pel president nord-americà Joe Biden.

Un segon element és considerar les multinacionals com un ens mundial conjunt, en lloc de com ens independents als diferents països on operen. Amb aquesta visió conjunta de multinacional es decideix quin percentatge dels beneficis s'atribueix a cada país mitjançant un prorrateig que pren en consideració elements com la plantilla de treballadors a cada país, el capital i, fins i tot, les vendes. A partir d'aquest repartiment, els països tindrien llibertat

6. Les multinacionals mouen els beneficis cap a filials en països amb impostos de societats baixos. Una manera habitual de moure aquests beneficis és mitjançant preus de transferències inflats entre filials d'inputs, d'elements de propietat intel·lectual o d'elements de marca, entre d'altres.

7. Els beneficis comptables poden diferir de manera substancial dels imposibles, que compten amb importants deduccions. El Tresor proposa mantenir alguns ajustos, com pels impostos pagats a l'estranger, i estima que, a la pràctica, aquesta proposta hauria afectat només unes 42 companyies en els últims anys (especialment grans tecnològiques).

8. En el cas d'Espanya, les propostes sobre aquest tipus mínim es calculen sobre la base imposable.

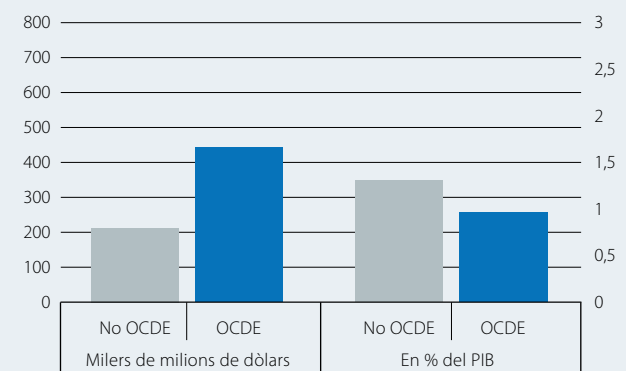
9. Vegeu Crivelli, E., De Mooij, R. A., i Keen, M. (2015), «Base erosion, profit shifting and developing countries», FMI Working Paper. Altres experts situen aquestes estimacions una mica per sota, en els 500.000 milions de dòlars.

10. Aquesta i altres propostes estan exposades a De Mooij, R. A., Klemm, M. A. D., i Perry, M. V. J. (2021), «Corporate Income Taxes under Pressure: Why Reform Is Needed and How It Could be Designed», FMI.

Evasió impositiva de les multinacionals

(Milers de milions de dòlars)

(% del PIB)

Font: Crivelli, E., De Mooij, R. A. i Keen, M. (2015), «Base erosion, profit shifting and developing countries», IMF Working Paper.

per triar quin tipus impositiu final apliquen, amb el mínim global acordat com a sòl. Aquesta metodologia s'utilitza en diferents estats federals d'Alemanya i del Japó i és una proposta seriosa que fa temps que està sent considerada dins la mateixa UE.¹¹

En definitiva, l'elevat nivell de deute públic serà un dels desequilibris macroeconòmics que heretarem de la crisi de la COVID-19. Solucionar-lo requerirà un creixement econòmic sostingut i el redisseny de certes polítiques fiscals. Ara com ara, les polítiques fiscals han posat el focus en l'increment recaptatori sobre els individus amb rendes més altes i sobre les empreses, amb una atenció especial a les multinacionals. Un àmbit, el de les multinacionals, que, malgrat que difícilment canviarà de manera radical més enllà de les regions àmpliament integrades i semblants, com la UE, sí que podria guanyar una certa embranzida amb el suport de les grans economies mundials.

Clàudia Canals i Antonio Montilla

11. Part del pla *Business in Europe: Framework for Income Taxation* (BEFIT), anunciat per la Comissió Europea al maig.